

Film: Tolkat vårdmöte – uppföljning av traumabehandling

Diskussionsmaterial för dig som
arbetar inom hälso- och sjukvården

Så använder du diskussionsmaterialet

Det här är ett diskussionsmaterial att använda till filmen Tolkat vårdmöte – uppföljning av traumabehandling. Det finns två versioner av materialet, ett som riktar sig till tolkar och detta som riktar sig till hälso- och sjukvårdspersonal

Materialet kan användas i samband med till exempel utbildningar eller på arbetsplatsträffar och är skrivet till dig som ska visa filmen för en grupp och hålla i diskussionen.

Du kan välja att använda upplägget i sin helhet eller plocka delar och anpassa efter gruppens sammansättning och tidsutrymme. Det går självklart bra att använda frågorna för egen reflektion.

Det kan vara hjälpsamt att se filmen två gånger – först se hela filmen och sedan titta på några specifika scener och diskutera dem.

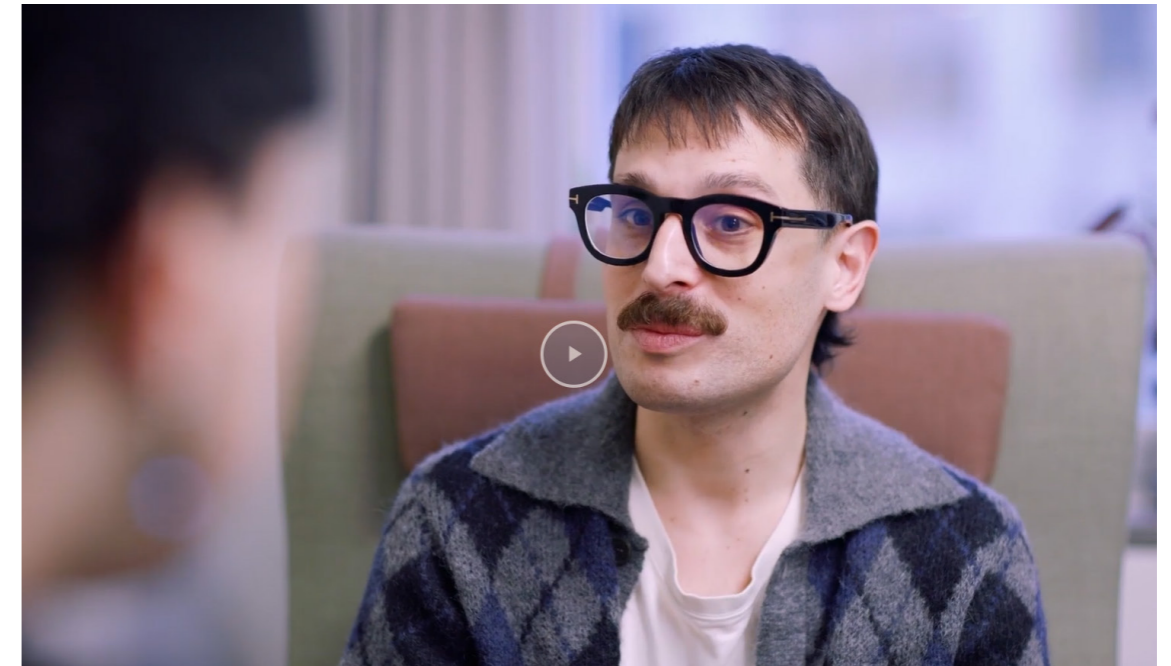
Syftet med filmen:

Syftet med filmen är dels att visa hur man kan använda tolk på ett sätt som skapar trygghet för tolk, patient och tolkanvändare.

Ett annat syfte är att visa hur man som vårdpersonal kan lyfta in den sexuella hälsan i behandling på olika sätt. I filmen exemplifieras detta genom ett vårdmöte med fokus på psykisk ohälsa. Vårdpersonalen ställer frågor, ger psykoedukation om lust, normaliserar känslor och synliggör normativa föreställningar om sex.

Filmen är inte tänkt som ett facit, tvärtom är det väldigt bra om ni i diskussionerna kan ge fler exempel på hur sexuell hälsa kan inkluderas i vårdmöten och hur ett bra tolksamtal kan genomföras.

Filmerna är framtagna av Kunskapscentrum för sexuell hälsa, Västra Götalandsregionen.

Innan du visar filmen:

Berätta för gruppen att vi nu kommer få se en film med ett tolkat vårdmöte. Patienten kommer på ett uppföljningsbesök efter en traumabehandling som genomförts på mottagningen.

I början av filmen ser vi samtalet i sin helhet, det vill säga vad personalen säger, vad patienten säger och vad tolken säger. En bit in i filmen används tolkens röst som en voice over och då kan vi inte längre höra vad patienten säger. I slutet av filmen återgår samtalet till att skildra alla tre parter.

Efter du visat filmen:

Förslagsvis börjar ni med en diskussion om deltagarnas första reflektioner efter filmen. På följande sidor finns inledande diskussionsfrågor och även diskussionsfrågor utifrån olika teman i filmen. I slutet av materialet hittar ni också fakta, rekommendationer och tips kring tolkade vårdmöten och kopplingen mellan psykisk och sexuell ohälsa.

KORT OM TID?

I så fall kan ni fokusera på att diskutera de frågor som du hittar under rubriken "Inledande diskussionsfrågor" och eventuella välja ytterligare enstaka frågor från övriga teman.

Inledande diskussionsfrågor:

Vad tänkte ni på när ni såg filmen?

Vad tyckte ni fungerade bra i vårdmötet?

Vad hade kunnat göras annorlunda?

Inledningen av patientmötet – skapa förutsättningar för tolken

Innan patienten kommer in i mötet pratar personalen med tolken på telefon. Personalen ger kortfattad information om vad mötet kommer handla om och stämmer av att tolken sitter ostört.

Det är bra att i samband med beställning av tolk skriva kortfattat vad vårdmötet kommer handla om. Ibland kommer inte denna information fram till tolken så det kan vara bra att ha som rutin att alltid ha en kort avstämning med tolken

Förslag på diskussionsfrågor:

Vad behöver tolkar veta (om till exempel patient, sökorsak, behandling) för att kunna genomföra sitt uppdrag på bästa sätt?

Upplever ni att tolken i filmen har fått bra förutsättningar och tillräcklig information?

Hur brukar ni göra?

Presentation och bakgrund

Personalen sätter ramar för mötet. Tolken ser till att tolken och patienten förstår varandra och inte känner varandra privat. Tolken berättar om tolketik och om sitt arbetssätt. Tolken förklarar bland annat att den har sekretess och att den tolkar allt som sägs i jag-form. Personalen följer sedan upp tidigare vård och måendet idag.

Förslag på diskussionsfrågor:

Hur speglas trygghet och tillitsskapande i filmen? Vad gör personalen? Vad gör tolken?

Vad är viktigt att tänka på när man startar upp ett samtal med en ny patient? Skiljer det sig om det är ett tolkat vårdmöte?

Introducera sexualitet

Det framkommer att patienten har fått rådet att pausa sin sexualitet under trauma-behandlingen. Personalen ställer frågor om patientens sexuella hälsa och tolken ber personalen förtydliga sin fråga om "sexualitet".

Förslag på diskussionsfrågor:

Hur upplevde ni sättet som ämnet sexualitet introduceras av personalen i filmen? Hur brukar ni introducera ämnet?

Vilka reflektioner har ni om tolkens fråga om att förtydliga vad personalen menar med "sexualitet"?

Vad kan det innebära att pausa sex? På vilka sätt kan det behöva individanpassas och finns det utmaningar med att pausa?

Vilken hjälp kan en patient behöva när det är dags att sluta pausa sex?

Fördjupande samtal om sexualitet

Vårdpersonalen förstår att sex inte fungerar som patienten vill. Personalen ställer frågor för att förstå mer och de har ett samtal om sexualitet, normer och lust.

Förslag på diskussionsfrågor:

Hur upplevde ni att frågor om sexualitet ställdes och hur togs de emot av patienten?

Hur omhändertas patientens berättelse och erfarenheter? Vad tänker ni om de råd och reflektioner som patienten får?

Vad tänker ni om hur normer och förväntningar om sexualitet lyftes i samtalet?

Finns det ord eller begrepp som skulle kunna vara svåra att tolka i denna del av samtalet?

Psykoedukation

I filmen ber personalen om lov att få berätta om hur lust kan fungera. Personalen visar genom att rita på tavlan hur det sympatiska och parasympatiska nervsystemet reagerar vid trauma och stress och hur det förhåller sig till lust och sexuell respons.

Förslag på diskussionsfrågor:

Vad tror ni att skillnaden blir för patienten när personalen ber om lov innan den ger information?

Hur kan vårdpersonal och tolkar hantera när personal ritar, skriver eller visar bilder för en patient när tolken inte är med i rummet?

Hur pratar ni om lust och olust med era patienter?

Avslut med patient

I slutet av vårdmötet bokas ett nytt möte och personalen föreslår att patienten ska komma på ett återbesök med sin man.

Förslag på diskussionsfrågor:

Vad kan det finnas för fördelar och utmaningar för patienten med att partner eller partners får tillgång till samma information om sexualitet, lust och sexuell hälsa?

Hur upplevde ni att samtalet med patienten avslutades?

Samtal med tolk efter vårdmötet

Efter att patienten har lämnat rummet har personalen och tolken en kort avstämning.

Förslag på diskussionsfrågor:

Hur brukar ni som arbetar som hälso- och sjukvårdspersonal avsluta och följa upp svåra eller känsliga samtal med tolkar?

TIPS

Läs mer om när och hur du bokar SRHR-tolk på [Kunskapscentrum för sexuell hälsas webb](#).

Fakta och rekommendationer:

Sexuell hälsa är en del av den allmänna hälsan och varje vårdmöte kan vara en möjlighet att prata om frågor kopplade till sexualitet och reproduktion. Många patienter vill få frågor och information om sexuell hälsa när de söker vård och uppskattar att vårdpersonalen initierar samtalet.

Därför är det bra att i så stor utsträckning som möjligt boka en SRHR-utbildad tolk. SRHR-tolk har kunskaper och tolkningsfärdigheter i frågor och situationer som rör sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Tolken har kompetens om hur ord och begrepp i särskilt laddade eller tabubelagda situationer tolkas på bästa sätt för att säkerställa tolkkvaliteten och bidra till trygghet för både patienten och vårdpersonalen.

Tips för att samtala genom tolk

Det finns mycket du kan göra som hälso- och sjukvårdspersonal för att bidra till ett tryggt vårdmöte med tolk. Vad som är ett tryggt och bra tolkat samtal inom hälso- och sjukvården beror på vem som tillfrågas och om det är utifrån patientens, tolkens eller hälso- och sjukvårdspersonalens perspektiv. Den gemensamma nämnaren är att förstå och bli förstådd, för att kunna få sitt vårdbehov tillgodosett eller sitt arbete utfört på ett tillfredställande sätt. På Socialstyrelsens webbplats hittar du råd och tips på hur du kan samtala med tolk på ett bra sätt: [Att samtala genom tolk](#)

Psykisk ohälsa kopplat till sexuell hälsa

Det är vanligt att den sexuella hälsan påverkas vid psykisk ohälsa. Omvänt kan sexuella svårigheter leda till psykisk ohälsa, exempelvis finns det tydliga samband mellan sexuella trauman i barndomen och psykiatriska diagnoser som ångest, depression och posttraumatiskt stressyndrom, PTSD.

Psykiatriska tillstånd kan ha en negativ påverkan på den sexuella hälsan, exempelvis minskad lust, erektionssvikt, vaginism, orgasmsvårigheter och sexuellt risktagande. Sexualiteten kan även påverkas negativt av läkemedel vid psykiatriska diagnoser. Forskning visar att personer med psykisk sjukdom vill få frågor om sin sexuella hälsa i kontakt med vård för psykisk ohälsa, som en del av behandlingen.

Sexualitet och sexuell hälsa är viktigt för de flesta människor och kan vara lika viktigt för människor som har psykisk ohälsa, erfarenheter av trauma eller har en kronisk sjukdom. Att må bra i sin sexualitet kan dessutom vara en friskfaktor som kan ha positiv inverkan på behandling. Att inkludera sexuell hälsa i vårdmötet ökar förutsättningen och möjligheten till säker och rätt riktad vård och behandling eftersom det ger en bättre bild av patientens hela hälsosituation.

Referenser

Backlund S, Nordström J, Bodlund O. Sexuella problem är vanliga vid antidepressiv behandling: Vad vet allmänläkarna om denna biverkan, och hur hanteras den? *Läkartidningen*. 2005;102(9):650.

Danielsson M, Elmner Z, Larsdotter A. Hur påverkas kvinnors sexuella hälsa vid depression och ångest? Jönköping: Jönköping University; 2021.

Hailes HP, Yu R, Danese A, Fazel S. Long-term outcomes of childhood sexual abuse: an umbrella review. *Lancet Psychiatry*. 2019;6(10):830–9. [https://doi.org/10.1016/s2215-0366\(19\)30286-x](https://doi.org/10.1016/s2215-0366(19)30286-x)

Hughes E, Mitchell N, Gascoyne S, Moe-Byrne T, Edmondson A, Coleman E, et al. Sexual health promotion in people with severe mental illness: the RESPECT feasibility RCT. *Health Technology Assessment (Winchester, England)*. 2019;23(65):1.

Incedere A, Küçük L. Sexual Life and Associated Factors in Psychiatric Patients. *Sexuality and Disability*. 2017;35(1):89–106. <https://doi.org/10.1007/s11195-017-9475-y>

Moghalu O, Hotaling J, Pastuszak A. Psychiatric comorbidities and sexual health. *Current Sexual Health Reports*. 2020;12:91–100.

Needham N, Mathews A, Murphy K, Paterson J, McFarlane Y, Humphries K, et al. Acceptability and feasibility of sexual health screening in psychiatry inpatients. *Sex Transm Infect*. 2023;99(2):143–4.

Piontek A, Szeja J, Błachut M, Badura-Brzoza K. Sexual problems in the patients with psychiatric disorders. *Wiad Lek*. 2019;72(10):1984–8.

Starrs AM, Ezeh AC, Barker G, Basu A, Bertrand JT, Blum R, et al. Accelerate progress—sexual and reproductive health and rights for all: report of the Guttmacher-Lancet Commission. *Lancet*. 2018;391(10140):2642–92. [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(18\)30293-9](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(18)30293-9)

Stockholm F-EPS. Sex och Psyk: En kunskapsöversikt. 2014 [cited 2023-05-12]. Available from: http://dok.slso.sll.se/Psykiatri_sodra_stockholm/FoU/Sex%20och%20psyk%20en%20kunskaps%C3%B6versikt.pdf